

Dorina N. Rusu, Marius Porumb, Stelian Mândruț (coordonatori), *Membrii Academiei Române din Transilvania 1866-2016. Dicționar*, Editura Academiei Române, 2016, 367 p.

Cartea *Membrii Academiei Române din Transilvania 1866-2016. Dicționar*, aflată sub îngrijirea editorială a Academiei și a Editurii Mega, s-a înscris în rândul operelor omagiale, dedicat celui mai înalt for cultural și științific național, „templul”, „sanctuarul” națiune române. În 2016 s-au împlinit 150 de ani de la fondarea Academiei Române, iar acest prilej nu putea fi mai bine onorat, decât printr-o restituire a rolului excepțional, pe care l-au avut personalitățile culturale și științifice. În acest *Dicționar* au fost onorați savanții Transilvaniei, mulți la număr, care au fost fondatori ai *Societății Literare* din 1866, devenită în 1867 *Societatea Academică*, iar în 1879, *Academia Română*.

În „Cuvântul la jubileul Academiei Române”, academicianul prof. Marius Porumb a subliniat, în termeni simpli, că *Dicționarul* a fost conceput ca omagiu adus personalităților ilustre din provincia intracarpatică. Rolul acestora a fost fundamental în unitatea culturală și politică a românilor, deoarece transilvănenii au militat pentru păstrarea identității naționale în societățile culturale, inclusiv în întemeierea și strategia cultural-științifică a *Academiei Române*.

Cea mai mare parte a textelor *Dicționarului* a fost rezultatul cercetărilor efectuate de dr. Dorina N. Rusu, recent onorată cu un loc de membru titular al Academiei Române. În studiul amplu, intitulat „Transilvania în Academia Română” Dorina N. Rusu a trecut în revistă etapele întemeierii *Societății Literare*, rezultată din efortul comun al unor cărturari entuziaști, din toate provinciile, dar, în special din Transilvania: Alexandru Papiu-Ilarian, Timotei Cipariu, George Barițiu, Andrei Șaguna, August Treboniu Laurian, Gavriil Munteanu, Andrei Bârseanu, George Coșbuc, Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, Sextil Pușcariu, Alexandru Lapedatu, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Lucian Blaga și alții. Dorina N. Rusu a subliniat că Transilvania, Maramureșul, Crișana, Sătmarul a avut în forul academic personalități din toate domeniile: poeți, prozatori, publiciști, filosofi, istorici, geografi, lingviști, fizicieni, profesori, numismați, chimiști, botaniști, ingineri, compozitori, sculptori, politicieni, clerici. Acești reprezentanți ai Transilvaniei au fost importanți conducători (președinți, vicepreședinți, secretari) și susținători ai activității academice, în privința istoriei, limbii și culturii naționale. Fiecare academician transilvănean a fost implicat în problemele Transilvaniei, au fost membrii activi ai a societăților culturale, cum a fost „Astra”, au fost creatori

de opere monumentale. Academician D.N. Rusu a subliniat, în retrospectiva istorică a *Academiei Române*, calitatea comună a tuturor academicienilor transilvăneni, aceea de a fi fost reprezentanți ai „sufletului” românesc, susținători devotați ai idealurilor și intereselor naționale.

Un al studiu introductiv aparține lui Stelian Mândruț, un remarcabil cercetător al Institutului de Istorie „George Barițiu”, din Cluj-Napoca. Intitulat „Eseu de hermeneutizare sociologică” acest studiu a fost declarat ca „excurs de fixare a relației dintre memorie-memorabil-istorie”. Într-adevăr, cartea *Membrii Academiei Române din Transilvania 1866-2016* se înscrie în efortul autorilor de a prezerva memoria unor personalități, considerate, „memorabile” demne de a li se încrusta numele pe frontispiciul istoriei naționale. Acest „demers enciclopedic” reunește, într-o formulă clasică, bazată pe criteriul alfabetic și cronologic, „sua de personalități autohtone și străine, remarcabile în palier intelectual, pentru un circumscris segment geografico-istorico-temporal”, adică Transilvania. Arhitectura fiecărei configurații biografice din dicționar vizează câteva criterii importante, privind, foarte pe scurt, obârșia, studiile, operele, respectiv domeniile sau profesiile membrilor transilvăneni ai Academiei, permițând interesante evaluări cantitative și calitative. Traversând șirul de personalități, din dicționar se observă că, multe dintre biografiile nu se referă, nu numai la academicieni născuți în Transilvania, ci și la cei care au studiat sau au activat în această provincie istorică. Biografiile sunt mai detaliate sau mai succinte, în funcție de contribuția fiecăruia la activitatea științifică și culturală. Fiecare configurație biografică se încheie cu câteva referințe biografice, în special, dicționare, enciclopedii, antologii cunoscute. Deși nu sunt decât o traversare rapidă, de multe ori fără prea multe detalii despre familie, nivele de studii, implicări instituționale, biografiile arată anumite diferențe în privința calității intelectuale, culturale, științifice ale membrilor *Academiei Române*. Unii dintre aceștia s-au remarcat printr-o generoasă activitate culturală, publicistică, editorială, alții s-au focalizat pe activitatea sau domeniul științific, pe care s-au specializat. Se poate observa, de asemenea, diferența dintre spiritul savant al generațiilor de academicieni, de dinainte de 1948 și cei din perioada care a urmat. Acest demers enciclopedic arată că în cultura și știința națională au existat momente de mare efervescență, că unele cariere academice s-au construit din sentimentul de datorie față de națiune și destinul ei cultural.

Dicționarul *Membrii Academiei Române din Transilvania 1866-2016*, este o referință importantă, pentru efortul de relevare a personalităților transilvănene din ultimii 150 de ani. El stimulează la contribuții noi despre elita noastră academică, implicată în toate domeniile vieții naționale.

Mihai Teodor NICOARĂ